

Финансирано от
Европейския съюз

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА
ЗА ДЕЦАТА

НАСОКИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА НАЦИОНАЛНА БАЗА ДАННИ ЗА НАСИЛИЕ НАД ДЕЦА 2024

Национална мрежа за децата (НМД)
Институт по медиация и управление
на спорове (ИМЕУС)

**„Национален единен
регистър на случаите на
насилие над деца“ / “National
Unified Registry of Violence
Against Children” (NURVAC)**

Финансирано от
Европейския съюз

НАСОКИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА НАЦИОНАЛНА БАЗА ДАННИ ЗА НАСИЛИЕ НАД ДЕЦА

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА
ЗА ДЕЦАТА

гр. София

август 2024 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Резюме на проект „Национален единен регистър на случаите на насилие над деца“ (NURVAC) и Резултат D3.1 от проектното изпълнение

II. Обосновка на нуждата от единна и надеждна събираемост на данни за насилие над деца в България

III. Оценка на прогреса в изграждането на различни информационни системи, относими към насилието над деца

1. Национална информационна система (НИС) към ДАЗД. Приети от междуведомствена работна група към Агенцията индикатори за унифицирано събиране на данни от органите по закрила на детето
2. НИС за случаите на домашно насилие
3. НИС за превенция и защита от педофилия
4. Данни за насилие, администрирани от Националния център за безопасен интернет (www.safenet.bg)
5. Национална електронна информационна система (НЕИС) за пълно

осиновяване

6. Електронната платформа по Координационния механизъм при насилие, поддържана от ДАЗД
7. Основни предизвикателства пред завършването и оперирането на информационните системи

IV. Препоръки за изграждане на Национална база данни за насилие над деца

V. Заключение. Насоките за изграждане на Национална база данни за насилие над деца (D3.1) - гарант за устойчивост на проектните дейности и резултати

I. Резюме на проект „Национален единен регистър на случаите на насилие над деца“ (NURVAC) и Резултат D3.1 от проектното изпълнение

Проектът **„Национален единен регистър на насилието над деца“ (NURVAC)**, финансиран от ЕС, се осъществява от Сдружение „Национална мрежа за децата“ (НМД) и Сдружение „Институт по медиация и управление на спорове“ (ИМЕУС), при асоциирано партньорство с Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД). Проектът цели да подкрепи и подобри събирането на данни за насилието над деца в България, както и да предложи експертни насоки, които да послужат като основа за изграждането и функционирането на единна Национална информационна система за насилието над деца в България.

Проектът стратегически подкрепя усилията на държавата за изграждане на **няколко информационни системи, свързани с децата и семействата** – в т.ч. НИС към ДАЗД, Националната електронна информационна система за пълно осиновяване, Националната информационна система за превенция и защита от домашното насилие, НИС за превенция и защита от педофилия, ведно с оперирането на други информационни системи като **Електронната платформа <https://sacp.kontrax.bg/>** за отчитане на дейността на мултидисциплинарните екипи по Координационния механизъм при насилие (КМ), поддържана от ДАЗД, **Единната информационна система за противодействие на**

престъпността (ЕИСПП) по чл. 378 от Закона за съдебната власт и др.

В рамките на проекта НМД и ИМЕУС изготвиха **4 аналитични доклада**, обхващащи въпросите за данните за насилие над деца в България, ведно с добри чуждестранни практики и международни стандарти за унифицирана събираемост на административни данни, а именно:

- **„Тенденции в насилието над деца в България“ (2013 г. – 2023 г.)** – с изследователски екип, съставен от М. Брестничка, Г. Еленков и П. Николова;
- **„Анализ на националното законодателство, отнасящо се до системите за събиране на данни за деца, жертви на насилие в България“** – с изследователски екип, съставен от Н. Атанасов и Ю. Раданова;
- **„Картографиране на системите за събиране на данни за насилие над деца в България“** – с изследователски екип, съставен от М. Брестничка, Г. Богданов и Г. Еленков;
- **„Проучване на международни добри практики за събиране и управление на данни за насилието над деца“** – с изследователски екип, съставен от Н. Атанасов и Ю. Раданова.

Национална мрежа за децата – посредством анализите и препоръките в мониторинговия доклад „Бележник: Какъв е средният успех на държавата в грижата за децата?“ (изданията през 2023 г. и 2024 г.), дейността на Мрежата за правна помощ и участието си в редица консултативни органи на национално равнище – активно се застъпва за **ускорено, прозрачно и синергично изграждане на новите дигитални информационни системи** с бази данни за случаи на насилие над деца.

На 26.06.2024 г. НМД проведе **онлайн информационно събитие по проект NURVAC**, посветено на прогреса на институциите в създаването и поддържането на Националната информационна система (НИС) към ДАЗД, НИС за случаите на домашно насилие, Национална електронна информационна система (НЕИС) за пълно осиновяване и НИС за превенция и защита от педофилия. В събитието взеха участие **40 представители на**

институции и граждански организации.

Настоящите Насоки за изграждане на Национална база данни за насилие над деца се явяват смислово **продължение на аналитичната, консултативна, застъпническа и комуникационна работа на проектния консорциум за единно и надеждно събиране на данни за случаи на насилие над деца в България.**

Чрез тези методологически насоки проектният консорциум се стреми да подкрепи подобряването на единната събираемост на данните за насилие над деца от всички релевантни органи и да насърчи институциите, отговорни за изграждането на съответните информационни системи, да възприемат **значимостта на унифицираното събиране на актуални и достоверни административните данни като фундамент на планирането и оценката на нормотворчество и политики, свързани с децата и семействата на България.**

II. Обосновка на нуждата от единна и надеждна събираемост на данни за насилие над деца в България

Ежегодно, в хода на подготвителната работа по изготвянето на мониторинговия доклад „Бележник: Какъв е средният успех на държавата в грижата за децата?“, Национална мрежа за децата изпраща до институции заявления за достъп до обществена информация досежно различни форми на насилие над деца и се сблъсква с предизвикателството, че в България **липсва информационна свързаност (в т.ч. дигитална) и оперативна съвместимост** между институциите, на които нормативно е вменено задължението да събират, обработват и предоставят административни данни за насилие над деца.

Данни относно насилието над деца понастоящем **се обработват частично и самостоятелно от редица институции**, в т.ч. Държавна агенция за закрила на детето (ДАЗД), Министерство на образованието и науката (МОН), Министерство на здравеопазването (МЗ), Националният център по обществено здраве и анализи (НЦОЗА), Министерство на труда и социалната политика (МТСП), Агенция за социално подпомагане (АСП), Агенция за хората с увреждания (АХУ), Регионални здравни инспекции (РЗИ), Прокуратурата (ПРБ), Министерство на вътрешните работи (МВР) и Министерство на

правосъдието (МП).

Събираните данни обаче са частични, разглеждани строго през ресора на съответната институция, а често е налице **разминаване между институциите дори при агрегиране на данни по един и същ индикатор**. Пример за това са данните за децата, жертви на насилие, събирани от МВР / Прокуратурата, които администрират данни относно случаите на деца, жертви на престъпни посегателства; от ДАЗД / АСП, които събират данни за подадени сигнали за насилие и отворени случаи; и РЗИ / НЦОЗА, обработващи данни за деца, жертви на насилие, регистрирани в здравните заведения, както и за причините за детска смъртност, но единствено съобразно код МКБ-10 и без да изследват обвързаността на случаите с актове на насилие.

Неясно **остава как тези данни кореспондират едни с други**, както и дали е възможно изобщо установяването на единни количествени данни за броя на децата, жертви на насилие. Видно е, че са налице данни, които макар да се събират от органите по закрила, не се използват **ниито за усъвършенстване на съществуващите механизми, нито за планиране на политики** за по-добра превенция и интервенция по случаи на насилие над деца.

Друго конкретно предизвикателство е припокриването на функциите на ДАЗД и на АСП по отношение на закрилата на детето, което води до объркване. Актуален остава въпросът **коя всъщност държавна институция разполага с мандат за координация на политиките, отнасящи се до децата като цяло, и до насилието над деца в частност**.

Всичко това обрича на провал опитите числата да се погледнат в цялост, да се осъществи **анализ на тенденциите и да се набележат съответните мерки за реформа в относимите нормативна база, политики, координационни механизми**. Така, на практика, налице е не само липса на обща индикаторна система за проследяване на случаите на насилие над деца и факторите, свързани с него, но и липсата на **споделено институционално разбиране за понятието „насилие над дете“**.

III. Оценка на прогреса в изграждането на различни информационни системи, относими към насилието над деца

Особената актуалност на проект NURVAC се обуславя от съвпадането на срока на проектно изпълнение със сроковете за планиране и/ли изграждане, и/ли привеждане в действие на редица информационни системи, относими към насилието над деца. Целта на настоящите Насоки е да предложат мерки за унифицирано събиране на административни данни за насилие над деца (в идеалната хипотеза – посредством единна Национална база данни), което обаче не може да бъде осъществено без да се изследва в аванс текущият прогрес на държавата в пилотирането на тези информационни бази данни, а именно:

1. Национална информационна система (НИС) към ДАЗД. Приети от междуведомствена работна група към Агенцията индикатори за единно събиране на данни от органите по закрила на детето

Съгласно нормата на член 17а, ал. 1, т. 9 от Закона за закрила на детето и Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето (ППЗЗДет.), председателят на ДАЗД има задължение да **поддържа и развива НИС**, която съдържа данни за, както следва:

- децата в риск;
- децата с изявени дарби;
- от Националната електронна информационна система за пълно осиновяване, съобразно чл. 83, ал. 1 от Семейния кодекс (в сила от **01.01.2025 г.**);
- юридически лица с нестопанска цел, работещи по програми за детето;
- децата, необхванати от училище;
- други данни от значение за закрила на детето.

През 2023 г. бяха приети важни промени в ППЗЗДет., прецизиращи функционирането на НИС по чл. 17а, ал. 1, т. 9 от ЗЗДет. като интегрирана информационна инфраструктура, управлявана от ДАЗД. В ППЗЗДет. беше изрично регламентирано, че интеграцията и обменът на информация за насилие над деца следва да осигурява актуални и достоверни данни по чл. 17,

ал. 1, т. 9 от ЗЗДет. от системите, регистрите и базите данни, необходими за реализиране и анализиране на програмите по закрила на детето.

Органите по закрила и АСП следва да предоставят на ДАЗД данни за насилие над деца, съдържащи се в информационните им системи и регистри, в съответствие с изискванията за защита на личните данни.

НИС на ДАЗД следва да изпълни отчетената необходимост от изграждане на информационна система, която да обединява базите данни на органите на закрила и посредством която да се:

- **подобри система за събиране на данни в Р България, така че тя да обхваща всички области, касаещи децата;**
- **гарантира, че компетентните министерства и отговорни институции обменят данни и показатели, които се използват за формулиране, мониторинг и оценка на политики, програми и проекти за ефективното прилагане на системите за закрила на детето в Р България;**
- **гарантира качествено разработване на държавната политика за закрила на детето в Р България, развита и базирана на актуални административни данни.**

Данните следва да бъдат разпределени по специфични индикатори, а всяка група данни – съпроводвана от разбивка по критерии, сред които възраст, пол, увреждане, географско положение, етнически и национален произход и социално-икономическа среда, за да се улесни анализът на положението на всички деца, и по-специално на тези, които са в уязвимо положение.

Вградените функционалности на НИС на ДАЗД следва да включват достъпване, структуриране, анализ и съхранение на достоверна, актуална и пълна информация по всички дейности, имащи отношение към благосъстоянието на детето. НИС се очаква да послужи за по-доброто извършване на мониторинг и анализ на съществуващите мерки и дейности за качествена грижа за детето и ще позволи създаването на адекватни политики за детето и семейството, отговарящи на съвременните им потребности. Като резултат от работата на НИС ще се реализира наблюдение, анализ и контрол на изпълнението на различните стратегически документи и национални програми за детето, както същевременно ще бъде подпомогнато съдържателно изготвянето на нови

дейности в тази предметна област.

НИС трябва да бъде **съвременен технологичен инструмент**, който да има функционалните възможности да регистрира съществуващи и нововъзникнали **явления, рискове и тенденции**, свързани с живота на децата, като същевременно предоставя доказателства за необходимостта от предприемане на промени и разработване на съответни нови политики за децата и техните семейства и общности.

Във вр. с гореописаното, към момента, вече втора календарна година подред, осъществява дейност **експертната работна група, координирана от ДАЗД**, която разработва методически насоки към всички органи по закрила относно използването на **общи индикатори за единно събиране на данни за насилие над и от деца за целите на НИС**.

Паралелно, понастоящем продължава дейността на **работната група „Превенция на насилието и злоупотребата с деца“** към ДАЗД, която отговаря за координацията за изпълнението на заложените мерки и дейности по **Националната програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца (2023–2026 г.)** и Плана за действие за изпълнение на национална програма.

Национална мрежа за децата, наред с организации – членуващи в НМД, е **част и от двете работни групи**, и активно ги използва **като платформа за споделяне и обсъждане на относимите проектни изследвания по NURVAC**, свързани със събираемостта на данни. Гореописаното детайлизиране на нормативната уредба на НИС към ДАЗД и правомощията на Агенцията е резултат вкл. от **дългогодишните застъпнически усилия на гражданския сектор**, експертната работа на ДАЗД, както и конкретно от активността на Национална мрежа за децата и проектния консорциум по NURVAC.

Към момента вече са изработени подробни индикатори за обработването на данни за целите на НИС, които предстои да бъдат **финализирани, одобрени окончателно от Агенцията и публично оповестени**.

По време на горесцитираното информационно събитие по проект NURVAC, старши експерт в дирекция „Политики и програми за детето, стратегическо развитие и координация“ към ДАЗД презентира дейността на работната група „Превенция на насилието и злоупотребата с деца“, изработените от ДАЗД

индикатори за унифицирано събиране на данни за насилие от всички органи по закрила на детето, като акцентира върху прогреса по изграждането на Националната информационна система към ДАЗД – в т.ч. върху обстоятелството, че вече е проведено пазарно проучване и обявена процедура за възлагане на обществена поръчка за разработване, внедряване и поддръжка на НИС.

2. НИС за случаите на домашно насилие

През 2023 г. бяха приети обсъжданите дълго изменения в Закона за защита от домашно насилие (ЗЗДН), чиято цел е да оптимизира и усъвършенства съдебното производство за налагане на мерки за защита от домашното насилие в посока на бързина, ефективно правоприлагане и създаване на гаранции за защита на интереса на молителите, в т.ч. и на пострадалите деца.

Промените, влезли в сила считано от 01.08.2023 г., нормират учредяването към Министерския съвет на Национален съвет за превенция и защита от домашното насилие, който създава и поддържа НИС за случаите на домашно насилие, осъществени на територията на страната, или по отношение на български граждани в чужбина, които са потърсили помощ и подкрепа, и списък на юридическите лица, осъществяващи дейности по превенция и защита от домашното насилие, при спазване на изискванията на Закона за защита на личните данни. По-конкретно, НИС поддържа данни за:

- **актовете на домашно насилие;**
- **пострадалите лица, извършителите и взаимоотношенията между тях;**
- **вида насилие - физическо, психическо, сексуално, икономическо, ограничаване на права и други;**
- **продължителността на насилието;**
- **причинените вреди на пострадалото лице;**
- **историята на насилието;**
- **подадените молби за издаване на заповед за защита, заповед за незабавна защита или искания на прокурора по реда на чл. 8, ал. 2 от ЗЗДН;**
- **наложените мерки по ЗЗДН, Закона за Министерството на вътрешните**

работи, Закона за закрила на детето, ведно с **предоставените социални услуги** по реда на Закона за социалните услуги по отношение на лица, пострадали от домашно насилие;

- **ЮЛ, които осъществяват дейности по превенция и защита** от домашното насилие по реда на ЗЗДН;
- **ползваните специализирани услуги** по реда на ЗЗДН.

Органите на изпълнителната власт, съдебната власт, органите на местното самоуправление и местната администрация, наред с ЮЛ, които осъществяват дейности по превенция и защита от домашното насилие по реда на ЗЗДН, предоставят на Националния съвет необходимите данни. **Длъжностните лица от МВР, АСП, ДАЗД и органите на съдебната власт** имат право на достъп до данните.

По време на проектното информационно събитие по NURVAC, началникът на отдел „Превенция и защита от домашно насилие, сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси и взаимодействие с гражданското общество“ в Администрацията на Министерски съвет запозна аудиторията с направените **прелиминарни стъпки по изграждането на НИС** за случаите на домашно насилие. От презентацията стана известно, че понастоящем **текат съгласувателни процедури с МЕУ** и че **предстои провеждането на пазарно проучване и възлагането на обществена поръчка за изграждането на НИС**.

Налице е **сериозно отклонение от предвидените първоначално срокове**, които предвиждаха изграждането и привеждането в експлоатация на НИС за случаите на домашно насилие да се осъществи **най-късно към м. август 2024 г.** Към момента не е налице информация за това кога ще бъде завършена системата.

От администрацията на МС посочват, че **сложната информационна архитектура и нива на достъп, високата чувствителност на данните и кратките срокове** за разработване на НИС са само част от предизвикателствата, които трябва бързо да бъдат преодолени, за да може районните съдилища и всички професионалисти, работещи с извършителите и с пострадалите от домашно насилие, да обединят съдържателно своите усилията.

В допълнение, проектният консорциум отчита, подобно на гореизложените заключения – касаещи НИС към ДАЗД, че **предстоящото изграждане на НИС**

следва да се осъществява **паралелно на обхватна реформа за укрепване на системата на закрила** и повишаване на капацитета на механизмите за превенция и интервенция на случаи на домашно насилие, в т.ч. **решаване на системния проблем на неразкриване на случаи на домашно насилие**, за който алармира както Национална мрежа за децата, така и работещи пряко с жертви организации като Фондация „Асоциация Анимус“. Неразкриването на случаи на деца жертви на насилие от органите по закрила неминуемо **препятства всякаква възможност за събиране в пълнота на данни за случаите на домашно насилие**.

3. НИС за превенция и защита от педофилия

На 19 юли 2023 г. Народното събрание гласува на второ четене промени в ЗЗДет., съгласно които МВР създава и поддържа **Национална информационна система за превенция и защита от педофилия и Национален регистър за случаите на педофилия**, осъществени на територията на страната или по отношение на български граждани в чужбина, които са потърсили помощ и подкрепа, и на лицата, осъдени за престъпления по раздел VIII „Разврат“ от Наказателния кодекс. Органите на изпълнителната власт, на местното самоуправление и местната администрация, ДАЗД, АСП, общинските комисии за детето, Народното събрание и органите на съдебната власт имат **право на достъп до данните в системата, обезпечаван от МВР. Не се вписват, нито се предоставят лични данни на пострадали лица**, нито други обстоятелства, касаещи личността им, които биха могли да доведат до тяхното идентифициране. При случаи на възобновено наказателно производство и **последваща постановена оправдателна присъда**, предходно вписаните обстоятелства относно осъждането **се заличават изцяло с обратна сила**.

Новогласуваните норми предвиждат, че лицата, осъществяващи по занятие дейности с малолетни и непълнолетни, са задължени да извършват справки с подаване на писмено заявление в Националния регистър при сключването на трудови и граждански договори с работници и служители, като наличието на вписване в системата е **основание за отказ от сключване на трудови или извънтрудови правоотношения (граждански договор)**.

Изграждането на НИС за превенция и защита от педофилия и на регистъра следваше да стане в 12-месечен срок от приемането на нормативните промени, но към август 2024 г. системата не е изградена и няма данни за хода на нейната реализация.

Понастоящем в Народното събрание се обсъждат и различни предложения за усъвършенстване на уредбата на НИС за превенция и защита от педофилия – в т.ч. ЗИД на ЗЗДет. със сигнатура № 55-454-01-66, който предвижда допълнителни гаранции за актуалността на информацията в системата чрез служебното ѝ извличане от първичните администратори на данни. Проектният консорциум се солидаризира с тези проекторазпоредби, тъй като нашата оценка е, че те биха осигурили възможността системата да бъде използвана като **сериозен аналитичен инструмент за превенция на сексуални посегателства над деца.**

4. Данни за насилие, администрирани от Националния център за безопасен интернет (www.safenet.bg)

Националният център за безопасен интернет (www.safenet.bg) (НЦБИ) поддържа Горещата линия за докладване на вредно съдържание и онлайн престъпления срещу деца. Приетите от деца и родители сигнали се обработват и насочват към дирекция „Киберпрестъпност“ към ГДБОП, на която Центърът е доверен партньор, както и към мрежата от асоциирани центрове за безопасен интернет в ЕС. През 2023 г. към НЦБИ са постъпили **над 46 300 сигнала за онлайн посегателства над деца. 95% от тях касаят случаи на онлайн сексуална експлоатация на малолетни и непълнолетни деца.**

На фона на цитираната статистика България продължава да бъде една от малкото страни в ЕС, която не осигурява национално финансиране за единствената по рода си структура за защита и подкрепа на българските деца в онлайн пространството, въпреки че НЦБИ изпълнява държавна политика и ангажименти на България по няколко директиви на ЕС и международни конвенции.

Проектният консорциум поддържа, че следва да бъде разкрита бюджетна линия, която да обезпечи устойчивото държавно финансиране на НЦБИ. Подобно

решение би било, например, разкриването на бюджетна линия към Министерство на електронното управление, посредством промяна в Устройствения правилник на МЕУ, така щото да бъде **конституирана структура за информиране, консултиране и реакция в случаи на онлайн тормоз и насилие над деца към Министерството** (това тъкмо е моделът, по който функционира Националната телефонна линия към ДАЗД). Това, също така, би предполагало ясната **нормативна регламентация на дейността на НЦБИ и сътрудничеството му с други институции, ведно с администрирането от Центъра на данни** за случаи на онлайн насилие и престъпни посегателства над деца.

5. Национална електронна информационна система (НЕИС) за пълно осиновяване

Друго съществено нормативно изменение от 2023 г. е промяната в Семейния кодекс (СК), която нормира създаването на **Национална електронна информационна система за пълно осиновяване и на Електронна платформа за кандидатстване за осиновяване на деца при условията на пълно осиновяване**. Целта е облекчаване на процеса както за кандидат-осиновителите, така и за административните органи, и осигуряване на възможност за **качествен анализ и мониторинг в динамика на системата за осиновяване**.

Съгласно нормата на чл. 83 от СК, в сила от 22.12.2023 г., **Министерството на труда и социалната политика създава, води и поддържа Национална електронна информационна система за пълно осиновяване**, която съдържа данни за, както следва:

- **децата, които може да бъдат осиновени при условията на пълно осиновяване;**
- **лицата, които желаят да осиновят дете при условията на пълно осиновяване, и данните от Електронна платформа за кандидатстване за осиновяване;**
- **изразените предпочитания на лицата, които желаят да осиновят дете при условията на пълно осиновяване;**
- **всички етапи от процедурите, свързани с осиновяването;**

- **всички обстоятелства от значение за осиновяването.**

С достъп до данните в НЕИС разполагат **председателите и членовете на съветите по осиновяване и длъжностни лица от МТСП, ДАЗД и АСП**, определени със заповед на министъра на труда и социалната политика. Както бе посочено, в ЗЗДет. **нормативно е установена оперативната съвместимост между НЕИС и НИС към ДАЗД.**

По време на цитираното по-горе проектно информационно събитие по NURVAC, представител на членуващата в НМД Българска асоциация „Осиновени и осиновители“ (БАОО) представи нормативните промени и мотивите към същите, като поясни, че **липсват данни за инициирането на процеса по изграждане на НЕИС.** В СК бе регламентирано, че информационната система следва да е функционална към м. януари 2025 г.

През м. август 2024 г., в отговор на МТСП на въпрос, поставен от народен представител, стана ясно, че **привеждането в експлоатация на НЕИС и на Електронната платформа би било реализирано „не по-рано от началото на 2027 г.“**, респ. **срокът за стартиране на информационната система понастоящем е отложен с поне 2 години.**

6. Електронната платформа по Координационния механизъм при насилие, поддържана от ДАЗД

Относими към настоящото изследване са и **вече функциониращи** електронни информационни системи, свързани с насилието над деца. В изпълнение на разпоредбите на чл. 6а, ал. 3 и чл. 36г от ЗЗДет., както и на чл. 5, ал. 2 и ал. 3 от Правилника за прилагане на ЗЗДет., председателят на ДАЗД **мониторира прилагането на координационните механизми чрез събиране и обработване на информация от отговорните за изпълнението им институции.** ДАЗД поддържа **уеб-базирана платформа** за отчитане на дейността на мултидисциплинарните екипи по Координационния механизъм при насилие (КМ), като по този начин се предоставя възможност за **електронно попълване на данните от дейността на всички мултидисциплинарни екипи по КМ от 28-те РДСП и прилежащите им 147 дирекции „Социално подпомагане“**

в страната.

Електронната платформа <https://sacp.kontrax.bg/>, разработена в края на 2019 г., съдържа **информационна карта, с конкретни индикатори, предоставяща възможност за електронно попълване на данните от дейността на мултидисциплинарните екипи по КМ и притежава следните функционалности:**

- **Защитен достъп с пароли от предварително регистрирани потребители;**
- **Отдалечен достъп до портала и въвеждане на данни;**
- **Администриране на портала от определен за целта служител и администратор;**
- **Въвеждане на данни от всички Регионални дирекции за социално подпомагане (РДСП);**
- **Запазване на старите данни в подробен архив;**
- **Генериране на справки и филтриране на данни.**

7. Основни предизвикателства пред завършването и оперирането на информационните системи

Проектните изследвания, ведно с експертните дискусии в течение на изпълнението на NURVAC дотук, разкриват **сходни предизвикателства пред изграждането на изброените информационни системи, сред които, както следва:**

- **нормирането на обхватни, прецизни и измерими индикатори за унифицирано администриране на данните;**
- **осигуряването на оперативна съвместимост между различни подсистеми с бази данни и на служебното извличане на информация от първичните администратори на данни;**
- **осигуряване на оперативна съвместимост между изгражданите паралелно системи – напр. между НИС за случаите на домашно насилие и Единната информационна система за противодействие на престъпността (ЕИСПП);**

- гарантиране на **сигурността на личните данни** при делегирането на **диференцирани равнища на достъп** на администраторите на данните;
- спазването на **кратките** (понякога произволно определени от нормотвореца в контекста на приета „на коляно“ реформа) **срокове за изграждане и привеждане в експлоатация** на системите;
- необходимостта изграждането на системите да се съпровожда от **реформиране и укрепване на капацитета на администриращите данни органи** – в т.ч. прекратяване на **значителния регрес в системата на закрила**, наблюдаван текущо.

Съществена част от основните въпроси, които изникват, са не толкова по отношение на наличието или липсата на структури, колкото на **капацитета, функционалността, координацията и ефективността на работата на вече съществуващите структури.**

Хронифициралата се безпрецедентна политическа криза и **невъзможността няколко легислатури подред да излъчат стабилен редовен кабинет, който да носи отговорност за поетите от държавата ангажменти** по привеждането в действие на съответните информационни системи, неминуемо също предопределят липсата на особен напредък в изграждането на системите.

IV. Препоръки за изграждане на Национална база данни за насилие над деца

Процесите по събиране на данни, описани по-горе, неминуемо следва **безпротиворечиво и целесъобразно да се интегрират в обща институционална и административна рамка**, в контекста на целите на електронното управление (Закона за електронното управление, **Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги**) и усилията на държавата за осъществяване на реален и обхванат анализ на тенденциите в областта на насилието над деца, която тъкмо интеграция проектният консорциум означава в настоящото изследване като **„Национална база данни за насилие над деца“**.

Подобна интеграция, или синхронно функциониране на действащите понастоящем и на изгражданите нови информационни системи, частично бива **обусловена на нормативно равнище и към момента.**

Така например, НИС към ДАЗД следва да има съвместимост с Електронната платформа за отчитане на дейността на мултидисциплинарните екипи по Координационния механизъм при насилие (КМ) и с Интегрираната информационна система (ИИС) на АСП, респ. с Националната електронна информационна система (НЕИС) за пълно осиновяване, а НЕИС за случаите на пълно осиновяване, от своя страна – с Единната информационна система за противодействие на престъпността по чл. 378 от Закона за съдебната власт.

Твърде ограниченият прогрес в планирането, анализа, проектирането, разработването, тестването и внедряването на гореразгледаните системи обаче е индикативен за неспособността на държавата да обвърже отнапред тяхното изграждане и функциониране в единен механизъм за електронно администриране на данни за насилие над деца, което следва да бъде преодоляно. Необходима е обща рамка за мониторинг, оценка и детайлен анализ на задълженията на всички институции, отговорни за събиране, обработка и споделяне на данни за насилие над деца, ведно с допълнително проучване на различните подходи, които използват поотделно тези институции.

На основата на подобно проучване следва да се нормират единни критерии за подробно кодиране на данните и за тяхното безпротиворечиво дезагрегиране по пол, възраст, социален статус, етническа принадлежност, специални потребности и др.

Нужни са единни стандарти по отношение на обхвата, дефинициите, единиците и класификациите в различните изследвания и източници на данни, при спазването на относимите разпоредби на Закона за статистиката, Закона за електронно управление, Закона за киберсигурност, Закона за защита на личните данни.

В контекста на НИС към ДАЗД и обвързаните с нея оперативни и функционални системи, критериите за унифицирано кодиране на административни данни за насилие над деца биха включвали, както следва: брой постъпили в отдел „Закрила на детето“ (ОЗД) към Дирекции „Социално подпомагане“ (ДСП) сигнали за насилие над деца; брой отворени случаи за насилие над деца в ОЗД/ДСП; брой проведени срещи по Координационния механизъм при

насилие, съгласно чл. 36г от ЗЗДет.; брой деца - идентифицирани като жертви на домашно насилие; брой деца, жерви на домашно насилие - насочени към социални услуги и специализирани услуги по ЗЗДН; брой деца – жертви на насилие чрез информационни и комуникационни технологии (кибернасилие) и др. За всеки от случаите е необходимо унифицираната дезагрегация на видовете насилие (напр. физическо, психическо, емоционално, сексуално, икономическо, ограничаване на права, negliжиране, вид кибернасилие и др.).

Същевременно, с особена важност е приемането и на т.нар. специфични индикатори за конкретни типове насилие – напр. индикатори за разпознаване на типове насилие в детска ясла.

Описаните в настоящите Насоки бази информационни системи следва да функционират при гарантирана оперативна съвместимост, мрежова и информационна сигурност, както и при диференцирани нива на достъп и максимално съблюдаване на защитата на лични данни.

Архитектурата на всяка от информационните системи следва да позволява разширяване на капацитета, окрупняване и конвергенция с паралелно опериращите бази данни.

V. Заключение. Насоките за изграждане на Национална база данни за насилие над деца (D3.1) - гарант за устойчивост на проектните дейности и резултати

Убедени сме, че структурирането на настоящите Насоки за изграждане на Национална база данни за насилие над деца ще позволи мултиплицирането на ефекта от застъпническата дейност на проектния консорциум по проект NURVAC за единно събиране на актуални административни данни относно насилието над деца в България, при синхрон между администриращите данните органи и оперативна съвместимост на множеството действащи и изградени текущо информационни системи, подсистеми и бази данни.

В заключителните месеци от изпълнението на проект NURVAC предстои провеждането на национална конференция с лекционни и дискуссионни модули, посветени на постигането на унифицирано събиране на данни за

насилие над деца в България, ведно с усилията по изграждане на горецитираните информационни системи с бази данни.

В хода на конференцията ще бъдат отправени и обсъдени препоръките на консорциума за **интегрирането в обща институционална и административна рамка** на изгражданите системи.

Ключово послание на проектния консорциум, изведено и в настоящото изследване, е че изграждането на информационните системи следва да е **съпроводено от усилия за реформиране и повишаване капацитета** на органите, които следва да работят с тях – в т.ч. **прекратяване на продължаващия регрес в системата на закрила на детето**.

Проектният консорциум продължава проактивно да се застъпва за подобряване на единната събираемост на данните за насилие над деца от всички релевантни органи, както и да насърчава институциите, отговорни за изграждането и поддържането на съответните информационни системи, да възприемат значимостта на унифицираното събиране на актуални и достоверни административните данни като **фундамент на планирането и оценката на нормотворчество и политики**, свързани с благосъстоянието на децата и семействата на България.

Финансирано от
Европейския съюз

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА
ЗА ДЕЦАТА

НАСОКИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА НАЦИОНАЛНА БАЗА ДАННИ ЗА НАСИЛИЕ НАД ДЕЦА 2024

Национална мрежа за децата (НМД)
Институт по медиация и управление
на спорове (ИМЕУС)

**„Национален единен
регистър на случаите на
насилие над деца“ / “National
Unified Registry of Violence
Against Children” (NURVAC)**

Финансирано от
Европейския съюз